

Muutamia hajahuomioita SLM:stä koskien aiheen (650) ja muodon/lajityypin (655) suhdetta

JT 19.8.2020

SLM-termit ja entiteetit

SLM-termien käytössä esiintyy tiettyä horjuvuutta ehkä siksi, että kuvailijat eivät välttämättä hahmota, mihin entiteettiin milläkin termillä viitataan. Sanastosta pitäisi ilmetä selkeämmin, milloin viittaus kohdistuu muuhun kuin teokseen t.s. ekspressioon tai manifestaatioon; vain osa muuhun kuin teokseen viittaavista termeistä on tämän suhteen sellaisenaan yksiselitteisiä (esim. *käännökset, näköispainokset, sovitukset (musiikki)*).

Suurin epä tietoisuus vallinne tapauksissa, joissa viittaussuhteeksi voi käsittää teoksen ohella manifestaation tai päinvastoin (esim. *aukkokirjat* [käyttöhuomautuksessa puhutaan tarkoitettavan teosten, mutta voiko aukkokirjasta tehdä äänikirjan?], *isotekstiset kirjat, juhla julkaisut* [onko juhla julkaisun myöhempi painos edelleen juhla kirja?], *julisteet, kirjeet* [julkaistut (editoidut) kirjeet vastaan konkreettinen arkistoaineisto?], *käsiohjelmat, taiteilijakirjat, taskukirjat*). Myös teoksen ja ekspression välinen viittaus voi olla horjuva (esim. *luennot* [käytetäänkö vain äänitetyistä/videoituista luennoista?]).

Sanastossa on myös termejä, jotka näyttäytyvät maallikon silmissä oudoilta muiden termien seurassa (esim. *absurdi teatteri* [viittaako näytelmän lajityyppiin?], *aikakauslehtisarjakuvat* [onko kyseessä teoksen ominaispiirre?], *anagrammit* [onko tämä todellakin teoksen lajityyppi/muoto?], *yhteistuotantelokuvat*)

Kaiken lisäksi sanastossa on lukuisa joukko termejä, joissa teoksen aihe on päätyntä osaksi termiä, ilman että kyseessä olisi välttämättä aidosti omasta lajityypistä (esim. *poliittiset sarjakuvat, sotadokumentit, sotasarjakuvat, uskonnolliset sarjakuvat*). Näissä pitäisi kenties tyytyä suppeampaan SLM-termistöön ja käyttää ennemmin aiheetta ilmaisevaa asiasanaa.

Periaatteita (ja käytännön ongelmia) teostyypeittäin

[kirjallisuus]

- *kaunokirjallisuus* yleensä: *novellit, romaanit, runot ...*
- [*tietokirjallisuus*]: *arvostelut, hakemistot, hakuteokset, opinnäytteet ...*

Lajityyppi/muoto määräytyy teoksen intellektuaalisen sisällön mukaan, joten media ei ole merkitsevä → 655

- kirjallisuus äänitteinä → 655 teoksen lajityyppiä/muotoa kuvastavat termit + *äänikirjat*

Media ei merkitsevä, olipa kasetilla, verkossa tms.

- näytelmät

Näytelmät videoituina näyttämöesityksinä, ks. Visuaaliset teokset alla
Näytelmät äänitteinä, ks. kirjallisuus äänitteitä yllä

musiikki

Media pääasiassa ei merkitsevää: olipa esitettynä tai nuotinnoksena teoksen itsensä muoto/lajityyppi → 655

Joitakin erityistapauksia: *cover-versiot* [ekspressio], *liveäänitteet* [ekspressio], *nuotinnokset* [manifestaatio], *orkesterisoiton harjoitusaineistot* [manifestaatio?] ... → 655

Pääasiassa ei ongelmaa aiheen ja lajityypin/muodon erottamisessa.

Tanssi

Kaikki tanssiaineisto on aina jonkinlainen taltiointi, joko tanssinotaatiolla tai käytännössä liikkuvana kuvana

- tanssia keskeisesti kerronnallisena keinona käyttävät elokuvat → 655 *tanssielokuvat* [teos]
- tanssiesitykset (olemassa vain taltiointeina) → 655 *videoidut tanssiesitykset* [ekspressio?]
- tanssioppaat jne. → 650 tanssilaji + 655 *oppaat (teokset)* + tarpeen mukaan julkaisumuoto (esim. *verkkojulkaisut*)

Visuaaliset teokset

Keskeistä mieltää, viittaako SLM-termi teokseen, ekspressioon vai manifestaatioon.

- liikkuva kuva: *elokuvat* [teos], *televisio-ohjelmat* [teos], *videoidut esitykset* [ekspressio?] ...

Media ei merkitsevää: elokuva on elokuva, olipa se filmillä tai verkossa eli teoksen itsensä lajityyppi/muoto → 655

- stillkuva: *julisteet* [teos vai manifestaatio?], *postikortit* [teos vai manifestaatio?] ...

Ehdotus: media on merkitsevää: nämä vain omina itsenään → 655, muutoin → 650 *julisteet* + 655 *kuvateokset* jne.

- *videotaideteokset?*

Eri aloille yhteiset

ekspressio: *kriittiset editiot*, *käännökset* ...